

ADAM CHODUN

DABOECIA CANTABRICA (HUDS.) K. KOCH — DABECJA KANTABRYJSKA**DABOECIA CANTABRICA (HUDS.) K. KOCH — IRISH HEATH**

Rodzaj *Daboecia* D. Don reprezentowany jest w uprawie przez dwa gatunki: *Daboecia azorica* Tutin et E. F. Warb. i *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch oraz ich mieszańca *Daboecia* x *scotica*. Nazwa rodzaju pochodzi od irlandzkiego świętego Dabeocka [4].

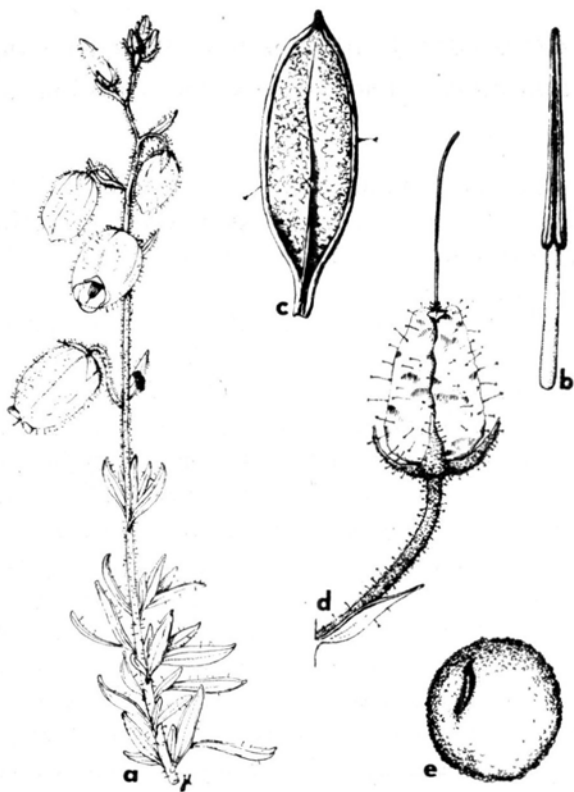
Daboecia azorica Tutin et E. F. Warb. jest elementem atlantyckim i występuje na Azorach. Była znana już w pierwszej połowie XIX wieku, ale opisana została jako odrębny gatunek dopiero w 1932 roku przez Tutina i Warburga. Jest to niska i zwarta krzewinka o różowych lub karminowych kwiatach. Powszechnie uważa się, że rośliny tego gatunku są wrażliwe na mrozy [8], ponieważ pochodzą z łagodnego klimatu Wysp Azorskich. W Anglii i Holandii są bardzo rzadko uprawiane [4]. W swojej ojczyźnie występuje również w górach, zimą pokrytych śniegiem. Dlatego już kilkakrotnie próbowano krzyżować rośliny *Daboecia azorica* Tutin et Warb., pochodzące z wyżej położonych stanowisk z *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch. Uzyskane przez Williama Buchanana w Bearsden (Szkocja) w 1960 roku mieszańce międzygatunkowe zostały opisane przez McClintocka [5] jako *Daboecia* x *scotica*. Odmiany tego mieszańca są cenne, ponieważ charakteryzują się stosunkowo wysoką odpornością na niskie temperatury (są bardziej wytrzymałe na niskie temperatury niż *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch), są niskie i zwarte, mają różowe kwiaty, zebrane bardzo licznie na wyprostowanych pędach [4].

Drugi gatunek *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch (synonim *Daboecia polifolia* D. Don) występuje w północnej Portugalii, północnej Hiszpanii, w południowo-zachodniej Francji i w zachodniej Irlandii. Rośnie głównie na nizinach, ale znajdowano go także powyżej 1000 metrów n.p.m. Na naturalnych stanowiskach jest gatunkiem dość rzadkim i stosunkowo najczęściej można znaleźć te piękne krzewinki na wybrzeżu Atlantyku. Nie ma tam silnych mrozów, wilgotność powietrza jest wysoka, opady częste i obfite.

Spośród roślin z rodziny *Ericaceae*, rosnących w Arboretum Kórnickim rodzaj *Daboecia* D. Don należy do bardzo interesujących, stosunkowo niedawno wprowadzonych do uprawy (1979 r.). *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch pod nazwą *Menziesia polifolia* Juss. uprawiano w Polsce już w 1826 roku w ogrodach Wodzickiego w Niedźwiedziu k. Krakowa. Wodzicki [9] pisał: „... Piękny ten krzew

przesadziwszy na ziemię torfową, już zimą jedną bez szkody przetrwał, i nawiększy u mnie pod gołym niebem rośnie...”.

Od 1979 roku w Arboretum Kórnickim rosną krzewinki dabecej kantabryjskiej (nr 534/1980). Wytrzymały one bardzo surową dla roślin zimozielonych bezśnieżną zimę 1981/1982 r. [1]. Rośliny te rosną na glebie kwaśnej zawierającej duże ilości substancji organicznych, w miejscu osłoniętym od wiatrów i nasłonecznionym.

Ryc. 1. *Daboecia cantabrica* (Huds.) K. Koch. a — pęd z kwiatostanem (pow. 2×), b — pręcik (pow. 8×), c — liść (pow. 4×), d — owoc (pow. 6×), e — nasienie (pow. 60×)

Gatunek ten odkrył w 1699 lub 1700 roku walijski naturalista Edward Llyud (1660—1709) i nazwał go *Erica St. Daboeci Hibernica*. Przez różnych autorów gatunek ten zaliczano potem do rodzajów *Menziesia*, *Boretta*, *Andromeda*, *Vaccinium*. Linneusz nazwał go najpierw *Erica Daboecia* L., później *Andromeda daboecii* L. [7]. Nazwę obecnie przyjętą wprowadził Koch [2].

Dabecja kantabryjska wyrasta na naturalnych stanowiskach do wysokości 50 cm. Liście zimozielone, podłużnie jajowate lub eliptyczne długości 6—12 mm, na brzegach podwinięte. Na spodniej stronie liście są srebrzysto białe, krótko owłosione, na górnej stronie błyszczące, ciemnozielone. Kwiaty zebrane po 3 do 15 w kwiatostany typu gron. Jasnoróżowa korona swoim kształtem przypomina dzbaneczek, jest długa (do 12 mm) i zakończona stosunkowo wąskim otworem. Kwiaty

dabecji są bardzo chętnie odwiedzane przez pszczoły i trzmiele. Trzmiele dostają się do nektaru nagryzając koronę u nasady. Kwitnienie dabecji w naszych warunkach rozpoczyna się w lipcu i trwa aż do późnej jesieni.

W odróżnieniu od wrzosów i wrzośców korona po przekwitnięciu opada. Owocem jest torebka z czterema wielonasiennymi komorami. W 1820 roku po raz pierwszy znaleziono w Irlandii formy białokwiatowe, później kilkakrotnie także na kontynencie w Górach Kantabryjskich i w Północnej Hiszpanii [8].

W Zachodniej Europie uprawiane są liczne odmiany dabecji kantabryjskiej o kwiatach białych, różowych, czerwonych, o różnym zabarwieniu liści, o pokroju kulistym, pędach płozących się i wzniesionych [3].

W ogrodach dabecję należy sadzić na wilgotnych, kwaśnych i ubogich w wapń glebach. Ma ona podobne wymagania ekologiczne jak wrzosy i wrzośce. Kwitnienie jest intensywne i obfite tylko w miejscach nasłonecznionych [6]. Schröder [8] zaleca usuwać owocostany, krótko po ich zawiązaniu. Dalsze kwitnienie będzie wówczas bardziej obfite. Krzewinki dabecji najlepiej sadzić w ogrodach wrzosowych, wspólnie z wrzosami i wrzościami.

Niestety, dabecja nie jest w naszym klimacie całkowicie odporna na niskie temperatury, a zwłaszcza na oddziaływanie mroźnych wiatrów. Dlatego powierzchnię gleby wokół roślin okrywać należy torfem lub igliwem, a pędy gałązkami z drzew iglastych. Przemarznięte rośliny najczęściej odrastają na wiosnę.

Rozmnażanie dabecji jest stosunkowo łatwe. PółdREWNIĄTE sadzonki sporządzane w sierpniu i wrześniu ukorzeniają się w wysokim procencie. Nasiona zebrane w Kórniku kiełkują.

LITERATURA

- [1] Chodun A., 1983. Szkody mrozowe u wrzosów i wrzośców w Arboretum Kórnickim po zimie 1981/82. Wiadomości Botaniczne 28 (3): 245, 1984.
- [2] Koch K., 1872. Dendrologie. Bäume, Sträucher und Halbsträucher welche in Mittel — und Nord — Europa in Freien kultivirt werden. Tom II. Ferdinand Enke — Erlanger.
- [3] Laar van de H. J., 1976. Heidegärten. Verlag Paul. Parey, Berlin—Hamburg.
- [4] Laar van de H. J., 1977. *Daboecia*. Dendroflora 13, 14: 34—39.
- [5] McClintock D., 1877. *Daboecia x scotica*. The Garden. Journal of the Royal Horticultural Society, London.
- [6] Proudley B., Proudley V., 1977. Heidekräuter in Landschaft und Garten. Verlag J. Neumann — Neudamm. Melsungen.
- [7] Rehder A., 1949. Bibliography of Cultivated Trees and Shrubs. The Arnold Arboretum of Harvard University, Massachusetts.
- [8] Schröder J., 1980. Die Familie der Heidegewächse (*Ericaceae*). Die Gattung *Daboecia* D. Don. Mitteilungsblatt, Gesellschaft der Heidefreunde: 10—25.
- [9] Wodzicki S., 1827. O chodowaniu, użytku, mnożeniu i poznawaniu drzew i krzewów i ziół celniejszych: ku ozdobie Ogrodów przy zastosowaniu do naszej strefy. Tom III, wydanie drugie. Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.